

Sygn. akt IX Ga 475/16

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 lutego 2017 roku

Sąd Okręgowy w Lublinie IX Wydział Gospodarczy

w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Sądu Okręgowego Przemysław Grochowski (spr.)

Sędziowie : Sędzia Sądu Okręgowego Małgorzata Skoczyńska

Sędzia Sądu Okręgowego Agnieszka Jurkowska-Chocyk

Protokolant : st. sekr. sądowy Agnieszka Olszewska-Judin

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 16 lutego 2017 roku w L.

sprawy z powództwa H. Ł.

przeciwko J. R.

o 11.536,46 złotych z ustawowymi odsetkami

na skutek apelacji pozwanego J. R. od wyroku z dnia 22 czerwca 2016 roku w sprawie V GC 452/15 Sądu Rejonowego w Radomiu

I. zmienia zaskarżony wyrok w punkcie I. w zakresie rozstrzygnięcia o odsetkach w ten sposób, że ustawowe odsetki od kwoty 11.536,46 (jedenaście tysięcy pięćset trzydzieści sześć złotych czterdzieści sześć groszy) zasądza od dnia 15 maja 2015 roku, a za okres poprzedzający tę datę powództwo oddala;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od powoda H. Ł. na rzecz pozwanego J. R. kwotę 2.400 (dwa tysiące czterysta złotych) tytułem kosztów postępowania apelacyjnego;

IV. nakazuje pobrać od powoda H. Ł. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Radomiu kwotę 577 (pięćset siedemdziesiąt siedem złotych) tytułem brakującej opłaty od apelacji.

SSO M. S. SSO P. G. SSO A. C.

IX Ga 475/16

UZASADNIENIE

Powództwo dotyczyło zasądzenia od pozwanego J. R. na rzecz H. Ł. kwoty 11.536,46 złotych wraz z odsetkami ustawowymi od dnia 6 października 2005 roku od kwoty 2.876,06 złotych, od dnia 19 października 2005 roku od kwoty 4.415,67 złotych i od dnia 16 listopada 2005 roku od kwoty 4.244,73 złotych do dnia zapłaty z tytułu odpowiedzialności członka zarządu za zobowiązania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością.

Zaskarżonym wyrokiem Sąd Rejonowy zasądził od pozwanego J. R. na rzecz powoda H. Ł. kwotę 11.536,46 złotych z ustawowymi odsetkami od kwot : 2.876,06 złotych od dnia 6 października 2005 roku do dnia zapłaty, 4.415,67

złotych od dnia 19 października 2005 roku do dnia zapłaty, 4.244,73 złote od dnia 16 listopada 2005 roku do dnia zapłaty; jak też zasądził od J. R. na rzecz H. Ł. kwotę 2.977 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu. Jako przesłanki swojego rozstrzygnięcia wskazał, że J. R. jest jedynym członkiem zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.. Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu nakazowym dnia 7 marca 2006 roku Sąd Rejonowy w Bełchatowie zasądził od (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. na rzecz H. Ł. kwotę 11.536,46 złotych wraz z ustawowymi odsetkami od kwot: 2.876,06 za okres od dnia 6 października 2005 roku do dnia zapłaty, 4.415,67 zł za okres od dnia 19 października 2005 roku do dnia zapłaty, 4.244,73 zł za okres od dnia 16 listopada 2005 roku do dnia zapłaty. (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w R. stała się niewypłacalna w grudniu 2005 roku, z uwagi na fakt, że jej zobowiązania przekraczały o 10% wartość bilansową Postanowieniem z dnia 10 maja 2007 roku Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Radomiu J. P. umorzył postępowanie egzekucyjne prowadzone z wniosku H. Ł. przeciwko dłużnikowi (...) Spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w R. wobec stwierdzenia bezskuteczności egzekucji. Wyrokiem Sądu Rejonowego w Bełchatowie z dnia 11 czerwca 2008 roku J. R. uznany został winnym popełnienia przestępstwa z art. 586 k.s.h. polegającego na tym, że w drugiej połowie stycznia 2006 roku w P. będąc członkiem zarządu – prezesem (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R. nie zgłosił do sądu wniosku o ogłoszenie upadłości wymienionej spółki handlowej. Za ten czyn została wymierzona mu kara 6 miesięcy pozbawienia wolności. Rozstrzygnięcie sądu karnego zostało utrzymane w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Piotrkowie Trybunalskim z dnia 14 października 2008 roku. Pozwany do dnia wydania wyroku nie złożył wniosku o ogłoszenie upadłości (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.. Roszczenie powoda zostało oparte na treści art. 299 kodeksu spółek handlowych (k.s.h.). Zgodnie z tym unormowaniem jeżeli egzekucja przeciwko spółce okaże się bezskuteczna, członkowie zarządu odpowiadają solidarnie za jej zobowiązania (art. 299 § 1 k.s.h.). Powód zatem dochodząc przysługującego mu roszczenia zobowiązany był wykazać jedynie: fakt bezskuteczności egzekucji prowadzonej przeciwko spółce oraz to, że pozwany był członkiem jej zarządu. Dowiedzenie tych przesłanek uzasadniało przyjęcie odpowiedzialności J. R. za zobowiązania spółki (...) Sp. z o.o. w R.. Powód wykazał obie przesłanki warunkujące odpowiedzialność pozwanego. Egzekucja z majątku spółki okazała się bezskuteczna. Okoliczność ta wynika z treści postanowienia Komornika Sądowego prowadzącego egzekucję. Natomiast treść rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego wykazuje, że J. R. jest jedynym członkiem zarządu (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w R.. Zatem to on odpowiada za jej zobowiązania w sytuacji, w której egzekucja z majątku spółki, tak jak w tej sprawie, okazała się bezskuteczna. Nie budziło wątpliwości, że dochodzone roszczenie stanowi zobowiązanie spółki (...), za które subsydiarną odpowiedzialność ponosi pozwany w niniejszej sprawie J. R.. Pozwany podnosił w toku sprawy dwa zarzuty: przedawnienie dochodzonego roszczenia oraz zarzut oparty na treści art. 299 § 2 k.s.h. bezzasadny. Roszczenia oparte na art. 299 k.s.h. ulegają przedawnieniu na zasadach wynikających z art. 442¹ k.c., z uwagi na fakt, że odpowiedzialność oparta na tym przepisie ma charakter odpowiedzialności odszkodowawczej. Członek zarządu niewypłacalnej spółki ponosi odpowiedzialność za swoje zaniechanie polegające na niezgłoszeniu wniosku o ogłoszenie upadłości reprezentowanego podmiotu. Zasadniczo zatem termin przedawnienia tego typu roszczeń wynosi trzy lata i biegnie od dnia, w którym poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia, przy czym termin ten nie może być dłuższy niż dziesięć lat od dnia, w którym nastąpiło zdarzenie wywołujące szkodę (art. 442¹ § 1 k.c.). Jednakże jeżeli szkoda wynika ze zbrodni lub występku, roszczenie o naprawienie szkody ulega przedawnieniu z upływem lat dwudziestu od dnia popełnienia przestępstwa bez względu na to, kiedy poszkodowany dowiedział się o szkodzie i o osobie zobowiązanej do jej naprawienia (art. 442¹ § 2 k.c.). Szkoda jaka powstała w majątku powoda, a związana z brakiem zaspokojenia przysługującego mu względem Spółki (...) roszczenia, wynika z faktu nie zgłoszenia w odpowiednim momencie przez pozwanego wniosku o ogłoszenie upadłości tego podmiotu. Czyn ten prawomocnym wyrokiem karnym został uznany za przestępstwo. Z tego też względu do obliczenia okresu przedawnienia należało zastosować wynikający z treści art. 442¹ § 2 k.c. dwudziestoletni termin przedawnienia. Występek, za który skazany został J. R. został popełniony przez niego w drugiej połowie stycznia 2006 roku. Szkoda najwcześniej mogła powstać dnia 15 stycznia 2006 roku i od tego dnia w ocenie Sądu należało liczyć bieg terminu przedawnienia. Dwudziestoletni termin przedawnienia upłynąłby zatem najwcześniej dnia 15 stycznia 2026 roku, jednak został przerwany wniesieniem pozwu przeciwko J. R. dnia 15 stycznia 2016 roku. W zakresie przesłanki egzoneracyjnej opartej o art.299§2 k.s.h., to unormowanie to stanowi, że członek zarządu może się uwolnić od odpowiedzialności, o której mowa w

§ 1, jeżeli wykaże, że we właściwym czasie zgłoszono wniosek o ogłoszenie upadłości lub w tym samym czasie wydano postanowienie o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo o zatwierdzeniu układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu, albo że niezgłoszenie wniosku o ogłoszenie upadłości nastąpiło nie z jego winy, albo że pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewydania postanowienia o otwarciu postępowania restrukturyzacyjnego albo niezatwierdzenia układu w postępowaniu w przedmiocie zatwierdzenia układu wierzyciel nie poniósł szkody. Ciężar dowodu w zakresie każdej z tych przesłanek ciąży na pozwanym członku zarządu, który chcąc uwolnić się od odpowiedzialności za zobowiązania Spółki musi wykazać zaistnienie, co najmniej jednej ze wskazanych okoliczności. W toku postępowania pozwany próbował wykazać zaistnienie w stosunku do jego osoby ostatniej ze wskazanych przesłanek egzoneracyjnych. W jego ocenie pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości reprezentowanego przez niego podmiotu, powód nie poniósł szkody, bowiem jego wierzytelność w toku upadłości nie została zaspokojona z uwagi na brak majątku spółki. Przesłanka egzoneracyjna przewidziana w art. 299 § 2 k.s.h., iż pomimo niezgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości oraz niewszczęcia postępowania układowego wierzyciel nie poniósł szkody, uwalnia pozwanego od odpowiedzialności tylko w razie przeprowadzenia dowodu, że wierzyciel nie uzyskałby zaspokojenia swej wierzytelności z powodu braku wystarczającego majątku, nawet gdyby wszczęto postępowanie upadłościowe lub układowe na skutek wniosku w tym przedmiocie złożonego we właściwym czasie. Pozwany chcąc doprowadzić do oddalenia skierowanego przeciwko niemu powództwa winien więc wykazać, że nawet gdyby wniosek o ogłoszenie upadłości został złożony we właściwym czasie, to wierzytelność powoda nie mogła by zostać zaspokojona nawet w części. Członkowie zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością jako jej organ statutowy zobowiązani są zgłosić wniosek o ogłoszenie jej upadłości w momencie, w którym stała się ona niewypłacalna. Przy czym niewypłacalność w rozumieniu ustawy Prawo upadłościowe i naprawcze obowiązującej na datę wymagalności zobowiązania spółki wobec powoda rozumiana była jako stan, w którym dłużnik nie wykonuje swoich wymagalnych zobowiązań o charakterze pieniężnym bądź suma zobowiązań przekroczy wartość majątku (art. 11 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku Prawo upadłościowe i naprawcze). W tej sytuacji pozwany był zobowiązany złożyć wniosek o upadłość spółki nie w dacie przez siebie wskazanej, ale w tym momencie kiedy zobowiązania spółki przekroczyły wartość jej majątku. Takie rozwiązanie przyjęte przez ustawodawcę gwarantowało, że każdy z wierzycieli spółki będzie mieć możliwość zaspokojenia się z majątku swojego dłużnika. Każda chwila zwłoki w zgłoszeniu wniosku oraz zaciąganie kolejnych zobowiązań możliwość tą mocno ograniczała bądź jej w zupełności pozbawiała. Czasem właściwym do złożenia wniosku o ogłoszenie upadłości w rozumieniu art. 299 § 2 k.s.h. jest czas, gdy wprowadzie dłużnik spłaca jeszcze niektóre długi, ale wiadomo już, że ze względu na brak środków nie będzie mógł zaspokoić wszystkich swoich wierzycieli. Czasem właściwym nie jest więc czas, gdy dłużnik przestał już całkowicie spłacać swoje długi i nie ma majątku na ich zaspokojenie. Przyjąć zatem należy, że czas w którym Spółka nie posiadała już majątku przy istniejących zobowiązaniach nie był właściwym do zgłoszenia wniosku o ogłoszenie upadłości. W opinii biegłej sporządzonej do sprawy II K 282/07 wskazane zostało, że spółka stała się niewypłacalna w grudniu 2005 roku. Pozwany zatem powinien wykazać, że to właśnie w tej dacie zgłoszenie wniosku o upadłość nie skutkowałoby zaspokojeniem w jakimkolwiek stopniu roszczenia powoda. Okoliczności te w toku sprawy nie zostały wykazane. Pozwany próbując dowieść zasadności podniesionego zarzutu wykazywał, że spółka nie posiadała majątku, z którego istniała realna możliwość zaspokojenia się jej wierzycieli. Dokumenty, na które powoływał się jednak pozwany dotyczą okresu późniejszego niż ten, w którym pozwany był zobowiązany złożyć wniosek o ogłoszenie upadłości, gdyż postępowania egzekucyjne, których akta dołączono dotyczą okresu poczynając od drugiej połowy 2006 roku. Na ich podstawie w żaden sposób nie można było ustalić, aby spółka nie posiadała jakiegokolwiek majątku, który mógł służyć zaspokojeniu jej wierzycieli, w okresie w którym powinien być zgłoszony wniosek o ogłoszenie upadłości. Także wyciągi z konta bankowego, na które powołuje się pozwany nie przedstawiają rzeczywistej sytuacji majątkowej spółki. Na ich podstawie nie można stwierdzić, czy podmiot nie dysponował środkami zgromadzonymi na innych rachunkach bądź innymi składnikami mienia. na dzień 31 grudnia 2005 roku (...) Sp. z o.o. przysługiwały należności na kwotę 473.270,96 złotych (opinia biegłego k. 247, II K 282/07), z których po ich ściągnięciu można było zaspokoić chociaż część z wierzycieli. Nie można zatem twierdzić, że spółka nie posiadała majątku na moment, w którym należało złożyć wniosek o ogłoszenie jej upadłości. Wierzytelności przysługujące upadłemu mogły być dochodzone przez syndyka i środki z nich zgromadzone posłużyłyby na spłatę wierzycieli. W tej sytuacji pozwany winien wykazać, że środki zgromadzone w toku postępowania upadłościowego związane z egzekucją przysługujących Spółce należności oraz innych praw należących do tego podmiotu nie wystarczyłyby na spłatę powoda. J. R. okoliczności takiej nie udowodnił w

toku procesu, a w konsekwencji nie można było uznać, że w stosunku do jego osoby zachodzi przesłanka egzoneracyjna uwalniająca go od ponoszenia odpowiedzialności za zobowiązania zarządzanej przez niego spółki. Nie wskazano żadnych danych, ani matematycznych wyliczeń z których wynikałoby, że stopień w jakim zostałby zaspokojony powód w okresie, gdy zaistniały podstawy do ogłoszenia upadłości spółki zarządzanej przez pozwanego, nie byłby wyższy niż ewentualne przyszłe zaspokojenie z majątku spółki (...). Pozwany ponadto, po zaistnieniu przesłanek do ogłoszenia upadłości Spółki w dalszym ciągu ją zadłużał zaciągając w jej imieniu nowe zobowiązania. Okoliczność ta wprost wskazuje na fakt zmniejszania majątkowego potencjału podmiotu, a w konsekwencji pokrzywdzenie kolejnych wierzycieli. Pozwany ponosi odpowiedzialność za zobowiązanie Spółki tak jakby był to jego dług. Obowiązany jest więc zapłacić nie tylko należność główną ale i odsetki od daty wskazanej w tytule wykonawczym stanowiącym podstawę egzekucji wobec Spółki. O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 2 k.p.c., mając na uwadze zasadę odpowiedzialności za wynik procesu. Pozwany przegrał sprawę, bowiem powództwo przeciwko niemu zostało uwzględnione w całości. Z tego też względu winien zwrócić swojemu przeciwnikowi koszty, które ten poniósł w związku z dochodzeniem przysługującego mu roszczenia. Na koszty te złożyły się: opłata od pozwu 577 złotych,

wynagrodzenie zawodowego pełnomocnika w osobie adwokata – 2.400 złotych.

W swojej apelacji pozwany zaskarżył ten wyrok w części zasądzającej odsetki od kwot : 2.876,06 złotych od dnia 6 października 2005 roku, 4.415,67 złotych od dnia 19 października 2005 roku , 4.244,73 złote od dnia 16 listopada 2005 roku oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu i wnosił o jego zmianę poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kwoty 11.536,46 złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 15 maja 2015 roku do dnia zapłaty oraz oddalenie powództwa w pozostałej części i zasądzenie kosztów postępowania a obie instancje według norm przepisanych, zarzucając naruszenie art.481§1 w zw. z art.455 kc oraz 299§1 ksh poprzez przyjęcie, że członkowie zarządu odpowiadają jak za dług własny a terminem wymagalności jest wobec nich jest termin wymagalności długu spółki, podczas gdy odpowiedzialność ta wynika ex delicto, wobec czego roszczenia ie wierzyciela spółki wobec członków zarządu powstaje z chwilą bezskuteczności egzekucji wobec spółki a staje się wymagalne niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do wykonania, wobec czego odsetki za opóźnienie należą się najwcześniej po dniu dokonania wezwania.

Sąd Okręgowy zważył co następuje :

Apelacja podlegała uwzględnieniu w zakresie wniosku dotyczącego zamiany zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie odsetek od całości skapitalizowanej kwoty roszczenia i od daty późniejszej, aniżeli przyjęta przez Sąd Rejonowy.

Za słuszny należało uznać podnoszony przez skarżącego zarzut naruszenia wskazanych w apelacji uregulowań. Niewątpliwie wadliwie Sad Rejonowy wywiódł, na tle odpowiedzialności członka zarządu spółki z ograniczona odpowiedzialnością dochodzonej w oparciu o art.299§1 ksh, ukształtowanie wymagalności roszczenia w sposób analogiczny jak w przypadku samej spółki. Przepis art.299§1 ksh wprowadza indywidualna odpowiedzialność członka organu spółki na zasadach wynikających z tego unormowania i w myśl charakterystycznych przesłanek wprowadzających tę odpowiedzialność. Zobowiązanie stąd wynikające nie ma charakteru terminowego, zatem zastosowanie znajduje tutaj art.455 kc (tak też np. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 25 maja 2016 roku w sprawie V CSK 579/15 – Legalis 1488832, orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 13 stycznia 2016 roku w sprawie V ACa 456/13 – Legalis 1399130). Roszczenie względem członka zarządu nabywa zatem waloru wymagalności po dokonaniu wezwania do jego wykonania, co, w okolicznościach sprawy, gdy brak jest podstaw do przyjęcia, by wezwanie takie powód wystosował przez doręczeniem pozwu pozwanemu, przypada na dzień 15 maja 2015 roku następujący po odebraniu przez pozwanego nakazu zapłaty wraz z opisem pozwu (k.26).

Przy konstrukcji powództwa domagającego się odsetek ustawowych za opóźnienie jak w przypadku dłużnika podstawowego – Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością (...), nie można przypisać zaistnienia wobec pozwanego cech opóźnienia w sposób dochodzony w pozwie. W tej sytuacji zarzut apelacji dotyczący naruszenia prawa materialnego uznać należało za słusznie podniesiony.

Nie zachodziły natomiast podstawy do uwzględnienia wniosku skarżącego o weryfikację rozstrzygnięcia Sądu Rejonowego w przedmiocie kosztów procesu. Zgodnie z sugestią apelacji, zastosowanie znajdowałyby zasada

stosunkowego rozdziału kosztów procesu wobec ulegnięcia przez pozwanego jedynie w części dochodzonego wobec niego roszczenia z wyłączeniem odsetek żądanych sprzed 15 maja 2015 roku. Wprawdzie prawidłowo apelujący wskazywał na niepełną zasadność powództwa, jednakże jego oddalenie dotyczyło jedynie roszczeń ubocznych, które nie wpływają na podstawę naliczania kosztów zarówno sądowych, jak z tytułu zastępstwa procesowego (art.20 kpc), dlatego też nie wpływa to na rozmiar zasadnie poniesionych przez stronę wygrywającą kosztów procesu, stąd też wyliczenie podawane w apelacji, jakoby powód przegrał proces w części wartości przedmiotu sporu nie odpowiada rzeczywistemu stanowi rzeczy w tym zakresie.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art.386§1 kpc, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji. O kosztach postępowania apelacyjnego, zważywszy na jego wynik, orzekł w oparciu o art. 98 § 1 kpc, zaś należność z tego tytułu objęła, w myśl art. 98§3 kpc w zw. z art.99 kpc, wynagrodzenie radcy prawnego (§10 ust.1 pkt 1 w zw. z §2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 2 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych, zaś orzeczenie o kosztach sądowych dotyczących opłaty od apelacji, od poniesienia której pozwany został zwolniony, wydane zostało w oparciu o art.113 ust.1 ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych wobec ulegnięcia przez powoda w całości w postępowaniu apelacyjnym, przy czym za podstawę wymiaru brakującej opłaty przyjęto wartość przedmiotu sporu, stanowiącej nieprzekraczalną granicę przy oznaczaniu wartości przedmiotu zaskarżenia.

SSO A. C. SSO P. G. SSO M. S.